

Hledá se tmavoretká bělavá

Invazní a nepůvodní druhy rostlin a živočichů se stávají čím dál nápadnějším a často komentovaným problémem nejen v přírodě střední Evropy, ale na celém světě. I měkkýši jsou skupinou, kde se s invazními druhy setkáváme stále častěji.

Kdo by dnes neznal plzáka španělského (*Arion lusitanicus*). Ještě před 20 lety jsme o tento silně invazní druh v české kotlině ani nezavádili, a dnes je to zjevně nejhojnější obyvatel a škůdce našich zahrad (Živa 1995, 1: 30). Střední Evropa, území nacházející se během posledního glaciálu mezi studenými masami kontinentálního a alpského ledovce, je o nové druhy obohacována prakticky po celou polednovou dobu (holocén). I tmavoretká bělavá (*Monacha cartusiana*) se zde objevuje relativně nově. První zmínky o jejím výskytu na území dnešní ČR pocházejí z počátku 20. stol. z jižní Moravy a prakticky až do

90. let jsme u nás neznali žádné jiné lokality než právě moravské. Od r. 1986, kdy byly nalezeny první živé exempláře v Hradci Králové (Živa 1996, 3: 126–127), se ale situace mění (obr. 3). Zdá se, že žijeme v době počátku invaze tmavoretky bělavé do střední Evropy, což nám umožňuje studovat tento druh jako modelový.

Tmavoretká bělavá je submediterránní suchozemský plž řazený do čel. vlahovkovití (*Hygromiidae*). Jeho původní areál leží v evropské části Středomoří, ovšem v současné době zasahuje také do západní středoevropských států, přes Balkán na Krym a do Malé Asie.

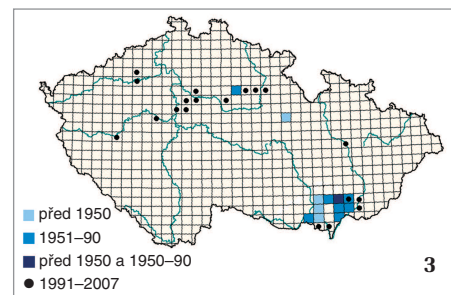
Velikostí patří tmavoretká mezi střední druhy naší malakofauny (šířka ulity 1,1 až 1,3 cm, výška ulity 0,9 až 1,0 cm), ovšem díky typické kombinaci tmavě hnědého obústí, bílé pásky nad ním a světle krémové barvy schránky je to druh velice nápadný a nezaměnitelný.

V poslední době nacházíme tmavoretku bělavou v naší republice na různých typech biotopů značně se lišících vlhkostí a strukturou vegetace. Vyskytuje se od podmáčených rákosin kolem vodních nádrží (Dlouhopolské rybníky) nebo vegetace okolí vodotečí (moravské lokality mezi Strážnicí a Břeclaví), přes městskou zeleň (některé pražské lokality) po bývalé i současné skládky (Hradec Králové, Plzeň – Bukovec). Také složení měkkýších společenstev, jichž je tmavoretká součástí, je různorodé.

Podle výsledků posledních pozorování se nálezy z ČR dají rozdělit do dvou skupin: 1. trvalé populace – jedinci se vyskytují na dané lokalitě každoročně po delší časové období (např. lokalita na obr. 1); 2. krátkodobé výsadky – jedinci se na daném místě pomnoží, ale zimní období nejsou schopni překonat ani dospělci, ani nově vylíhlá mláďata (od r. 2000 byl tento typ pozorován v Praze na sídlišti Hůrka, v centru Plzně a na náspu dálnice D5 v úseku mezi Berounem a Plzní).

V současné době probíhá na katedře ekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze výzkum věnovaný studiu ekologie a potenciálních migračních cest tohoto druhu; cílem je odhalení původu českých i moravských populací. V rámci tohoto projektu se musí nezbytně nalézt co možná nejvyšší počet populací tmavoretky bělavé z různých částí ČR, ale i z celé Evropy. Rády bychom touto cestou požádaly o spolupráci všechny, kteří se s tímto druhem již setkali anebo v budoucnu setkají. Předem děkujeme za veškeré hlášení o výskytu tmavoretky bělavé na území naší republiky. Více informací o projektu a možnostech spolupráce vám podáme na požádání (viz kontaktní adresy v kulěrové příloze).

Za pomoc bychom chtěly poděkovat všem, kteří ochotně poskytli svá nepublikovaná data pro účely této studie. Projekt vznikl za podpory grantu GA UK č. 63 407.

- 1 Hradec Králové – bývalá skládka Petrofovy továrny: více než 10 let zde žije silná populace tmavoretky bělavé
- 2 Tmavoretká bělavá (*Monacha cartusiana*) s typickým tmavým obústím ulity s bílým proužkem. Snímky A. Míkovcové
- 3 Rozšíření tmavoretky bělavé v České republice. Orig. A. Míkovcová